

Tisztelt Intézményvezető!

Kedves Osztályfőnök Kollégák! Kedves Pedagógusok!

Egy olyan segítséget ajánlunk az osztályfőnöki munka pályaorientációs feladataihoz, ami minden bizonnyal az éppen nem osztályfőnököknek is hasznos lehet.

Mostanában megélénkült a pályaorientációs kínálat, de a pályaorientációhoz értő, szakirányú diplomával rendelkezők száma nem nőtt kimutathatóan.

A mi ajánlatunk mögött nem csak diplomával igazolt tudás és gyakorlat, de több Euroguidance díj, és állami kitüntetés is áll. *(Az Euroguidance Pályatanácsadói díj is nemzeti díj, ami mögött egy ilyen célú nemzeti díjakat összefogó nemzetközi szövetség áll.)*

A Szent István Egyetem (ma már MATE) a pályatanácsadó és pályaorientációs tanárképzés hazai megteremtőjének illetékes intézetvezetője Dr. Kenderfi Miklós szerint ma már indokolt „Fehérvári pályaorientációs modellről beszélni”

Ebben az anyagban igyekeztünk úgy fogalmazni, hogy az a tanulók számára is elfogadható és érthető legyen. Az anyagban azonban nem a szöveg az érték. A szövegekkel Nektek/Önöknek, mint kollégáknak akarunk szemléletformáló beszélgetésekhez ötleteket adni. Olyan beszélgetésekhez, amik alapján a tanulóiban tudatosul, hogy a pályaorientáció nem egyszerűsíthető le az iskolaválasztásra és nem helyettesíthető be csoportos mérésekkel, véletlenszerű élményekkel, és nem a tanulmányi eredmény a döntő a kérdésben.

Bővebb részletezés helyett ajánljuk az anyag áttekintését.

A képek azért vannak, hogy emlékeztetőként szolgálhassanak, de azért is, hogy beszélgetések indítását segítsék. A képek és az ötletadónak szánt szövegek alapján teljes osztályfőnöki óra is szervezhető, de inkább azt javasoljuk, 15-20 perces modulokat iktassatok az osztályfőnöki vagy etika órákba.

Minden módszertani segítséggel vagy tapasztalattal díjtalanul segít a Szakképzési Centrum. Nevelőtestületi, munkaközösségi szinten, de önkéntes érdeklődő kollégáknak is. Sőt szülői közösségek számára is adunk tájékoztatást. Amilyen technikával a járványhelyzet engedi.

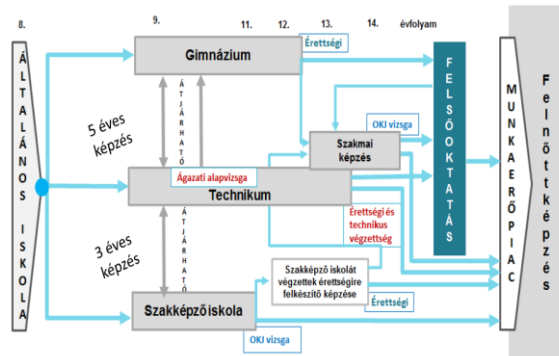
A NAGY UTAZÁS

13 + 1 osztályfőnöki óra a 7 - 8. évfolyamra

Egy téma, két kép, sok beszélgetési lehetőség minden órára.

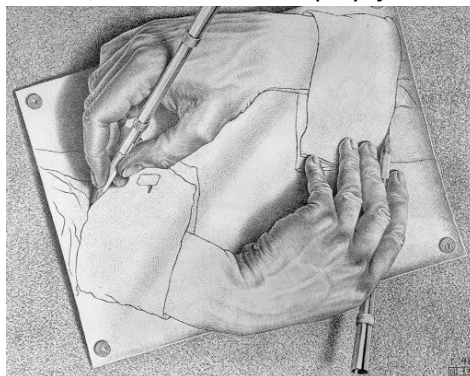
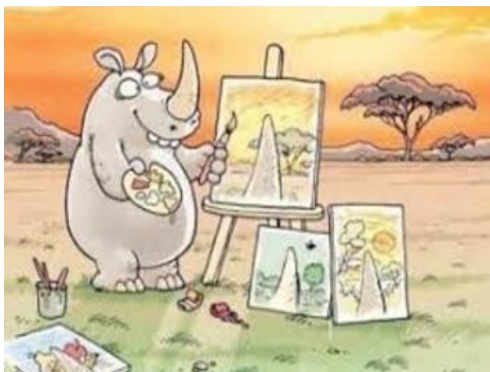
1. Utazás az ismeretlenbe

Az „Általános iskola expressz vonat” közeleg egy új, ismeretlen országba. Az eligazodáshoz térkép kell. A mi térképünk az iskolarendszert ábrázolja. Ezen tudjuk kijelölni az utazási célt. A célhoz több út vezet, és néha célszerű átszállni. Útközben integethetünk azoknak, akik már korábban elindultak. Sőt lesznek, akik átszállnak a mi vonatunkra. Először ismerjük meg a térképet magát, és utána kezdjük a cél és útvonal kiválasztását!

2. Hogyan választunk utazási célt? Mi a célunk az utazással?

Sokan tudják, hogy utazni akarunk, jönnek az utazásszervezők, és ajánlatokat tesznek. Hogyan kezeljük az ajánlatokat? Tudják-e ők, hogy melyik utazási cél jó nekünk? Vagy inkább a maguk érdekét látják? Akik azzal a szándékkal akarnak segíteni, hogy válaszod az általuk ajánlott szakmát, nem a te érdekeidet nézik, hanem a sajátjukat. Ők a maguk képére akarnak formálni, mint az egymást rajzoló kezek. Hasznos lehet, ha egy sikeres utazó bemutatja a maga pályafutását, de ő nem tud semmit arról, hogy mi illik hozzád. Hallgass meg olyat is, aki letért arról az útról, mert az nem az ő pályája volt.

Néha csoportos tanácsadáson akarnak segíteni. A csoportos tanácsadás csak arra lehet jó, hogy megismerjük, milyen egyéni szempontrendszerre és eljárásra alapozzuk a döntésünket. Ami ez egyik embernek jó, az másoknak nem biztosan az. Most is csoportban veszel részt az órán, de ez arról szól, hogy miért fontos az egyéni tanácsadásra. Nem egy pályára csábít.

3. Melyik az én utam? „Az életpályájára nem rátalál az ember, hanem belőle fakad.”

Utazhatunk a szakmák világában, akár valóságosan, akár neten, de útközben nem szabad elfelejteni a címben idézett igazságot: „Az életpályájára nem rátalál az ember, hanem belőle fakad.” (Csirszka János) A látvány élménye, a rácsodálkozás, a helyi idegenvezető lelkesedése nem biztosítja azt, hogy jó is legyen nekem egy szakma.

Sok szülő a maga elvárásait és elképzeléseit akarja a gyermekében megvalósítani. Sok növényt nyírnak különös alakra, és nem kérdezik meg tőle, hogy jó ez neki. Holott valószínűleg tovább élne, többet teremne, ha a természete szerint fejlődhetne. A hasonlatok alapja az, hogy az ember és pálya viszonyát meghatározó törvények természeti törvények. Ha a valóságban utazunk, láthatjuk, hogy minden tájnak megvannak a jellegzetes növényei. A szüleink sem ültetnek vagy vesznek szőlőt akárhol. Talán minket sem akarnak természetünkől idegen talajba ültetni.

4. Ki az erősebb? Én vagy a pálya?

Erre aggasztó választ kapunk. A pálya sokkal erősebb. Másik fontos kérdés: ki az okosabb? Én vagy a pálya? Erre kedvező választ kaphatunk. Ha okosan, módszeresen és szakszerű segítségre alapozva választunk, jó pályára kerülünk. A két birkózó nem maga választott. Vagy nem okosan. Csak egyes képességeiket vizsgálták a kiválasztáskor. Ők pedig lemondtak a személyiségükről. Ezért a szakma jól látható módon úrrá lett rajtuk. Ez többnyire nem ilyen látványos, de mindig igaz!

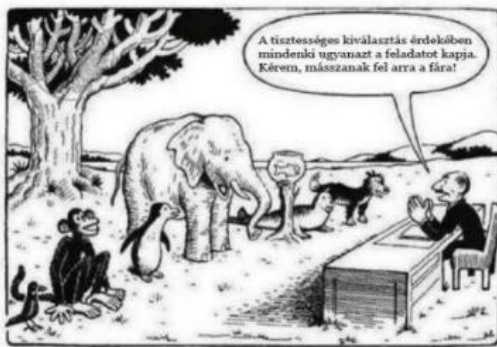
Az idegrendszeri megbetegedések gyakori oka a pályaiszonyat. Ez a kifejezés nem elterjedt, de tudnunk kell, hogy létezik. Pályaelhagyók évtizedek múlva is álmodnak a valamikori munkájukról, különösen akkor, ha a pályamódosítás nem időben történt. Hiteles pályaorientációval minden hasonló megelőzhető. A kockát jól kell forgatni.

5. Mire vagyok jó mások szerint?

Amíg az iskolai utazásod során eljutottál az útszakasz vége felé, sokszor értékelték. Hogyan értékelnek téged általában? A pályaválasztás előtt azonban önértékelésre is szükség van, hiszen a magad bőrét viszed a vásárra. A „mások” közül tehát a pályaeorientáció szakos tanár véleményére van szükséged. Hogyan segít az önértékelésben a pályaeorientáció szakos tanár? Elfogulatlanul és érdekmentesen. Ő olyan önértékelési eszközöket ad a kezébe, amik téged nem minősítenek, nem mérnek, nem osztályoznak. Ugyanakkor segít rangsorolni a jellemzőidet, hogy legjobbak alapján választhassátok ki a személyes jellemzőidnek megfelelő pályát. A képességek vizsgálata azért nem fontos, mert minden pályakörben minden képzettségi szinten sok szakma van. Az irány kiválasztása a fontos. Ha jó irányba indulsz, messzebb juthatsz, azaz magasabb képzettséget érhetsz el.

A végső szakmai sikerben egyébként is az erkölcsi, emberi alkalmasság a legfontosabb, kétszer olyan fontos, mint a speciális ismeretek birtoklása.

6. Mire vagyok jó magam szerint?

„Az egyetlen utazás, ahonnan nem üres kézzel jövünk meg, az, amit önmagunkban teszünk meg:” (Amosz Oz)

Az utazás során tehát magadra is figyelni kell. Be kell térni a pályaeorientációs tanácsadásra, és segítséget kapsz annak feltárásához, hogy Te hogyan értékeled magad? A helyes önértékelés a pályaválasztás alapja. A pályaeorientációs önértékelésnek olyan szempontrendszere van, ami nem az iskolai teljesítményt veszi alapul. Olyan jellemzőidet segít feltárni, amik ismerete fontos ahhoz, hogy személyes viszonyodat tisztázhatsz egy pályához. Ebben csak szakképzett pályaeorientációs szakértő segíthet. De ki az? Az, aki rendelkezik szakirányú diplomával. Sokat segíthet szülő, pszichológus, pedagógus is, de az ő szakmájuk más. Vakbél műtétet sem végez fülész, pedig ő is orvos. Fontos még ismerned az önismeret és pályák ismeretének viszonyát, de erről később lesz. Az önismeret módszereket és eszközöket igényel. Egyszerű tapasztalás nem elegendő hozzá. Az eszközök azonban nem mérőeszközök. A probléma annál összetettebb. A pályaeorientációban nem mérünk, hanem viszonyítunk.

7. Az érdeklődés szerepe a pályaválasztásban.

Az utazás mindig fokozza az érdeklődésünket. Az utazás alkalmas az ismerkedésre. A pályá érdeklődésnél egy alapvetőbb érdeklődés van, amikor személy érdeklődik személy iránt. Ebben a viszonyban az érzelmek szerepe kölcsönös. Az ember – pálya viszonyban ellenben csak az embernek vannak érzelmei. A pálya ugyan éppen olyan összetett módon viszonyul az emberhez mintha maga is személy lenne, de érzelemmentesen és könyörtelenül.

Mi a valódi kérdés? Az előbbiek alapján az, hogy „Mit gondolsz rólam?”. A pálya természetesen semmit, de a jó pályáorientációs eszközök a pálya nevében kérdeznek. És nem azt, hogy „Mit tudsz már rólam?”. A pályátanácsadás során a pályákat sokáig, a tanácsadás utolsó szakaszáig meg sem kell megnevezni. Hányféle érdeklődés van? Mikre vezet rá a tanácsadó?

Legalább háromféle érdeklődést kell feltárni. Ezeket itt külön nem értelmezzük. Csak megnevezzük őket, fontossági sorrendben. A többit itt megtalálod, már a tanácsadás előtt: <http://palyaorientacio.szfszc.hu/fogalomtar/>

Tehát van társadalmi szerep érdeklődés, tevékenység alapú érdeklődés és tanulmányi érdeklődés. Mindegyik fontos, de eddig csak a legkevésbé fontosról van előzetes képed. Arról sem tudsz mindent, hiszen sok tantárggyal csak a középiskolában találkozol. De az már egy másik vonat.

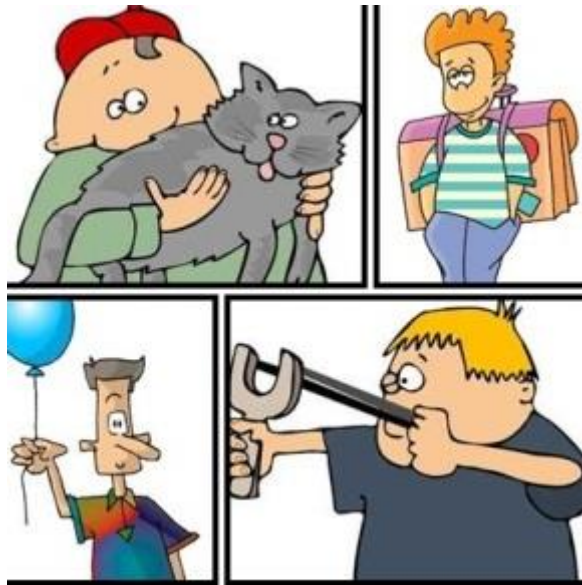
8. Vérmérséklet és pályáorientáció

Egy csoportos utazás során megtapasztalhatjuk, milyen sokfélék vagyunk. Elsősorban azért, mert az utazás sajátos helyzeteire különböző módon reagálunk. A vérmérsékletéről keveset hallunk a pályákkal kapcsolatban. Pedig a munka folyamatosan hat az érzelmeinkre. Azokat nem tudjuk, nyilván nem is akarjuk az öltözékben hagyni a munkakezdet előtt. Képzeld el, mi lenne, ha az orvos a szekrényébe zárná a munkakezdet előtt az érzelmi beállítottságát! Egy érzéketlen orvossal állnál szemben. De nem csak nekünk embereknek vannak érzelmi jellemzői. Minden foglalkozásnak megvannak a jellegzetes érzelmi terhei, amiket a munkavállalónak kell kezelni. A pályátanácsadók ismerik az egyes pályákra jellemző, az érzelmeinket érintő információkat. Ha a magunk érzelmek kezelő képességeit és irányultságát is megismerjük, nagyon hasznos összehasonlítást tehetünk. Mondjuk inkább úgy, nélkülözhetetlent.

Gondold meg, pályátanácsadóként egy sást rá akarnál-e venni a csoportos vadászatra?

Itt egy nagyon leegyszerűsített képet látsz a vérmérséklet alapeseteiről. A szakszerű pályátanácsadó rendszerek legalább 10 kategóriával dolgoznak, de azokban is ott van a négy alapkategória.

Ajánlanád mindegyik itt látható embereknek ugyanazt a munkát?

9. A pályaismeret jelentősége.

Egyszer már hivatkoztunk erre az idézetre: „Az egyetlen utazás, ahonnan nem üres kézzel jövünk meg, az, amit önmagunkban teszünk meg.”

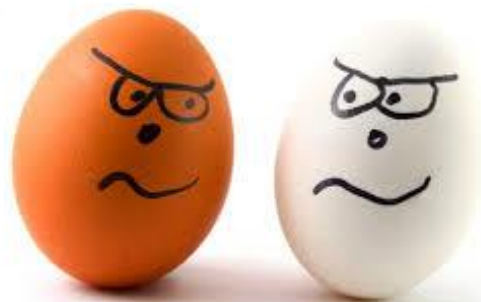
Mikor, ténylegesen vagy gondolatban, például a neten szalmozva a pályák világában utazunk, akkor se feledkezzünk meg erről. És tegyük fel magunknak a kérdést: „Miért fontos és mire jó a pályaismeret?” Arra, hogy ha ismerem magamat, összehasonlítást tudjak tenni magam és a pálya között. Hány pályát kell megismerni ehhez? Nyilván nem az összeset, hiszen az lehetetlen. Emberi fejjel igen, de egy számítógépes tanácsadó program minden pályáról mindent tud.

Ezek szerint elég magamat ismerni, bemutatnom magam egy programnak és az majd kiválaszt nekem egy tuti foglalkozást? Erre egy ismert tv műsor címével válaszolhatunk: **NE PRÓBÁLD KI OTTHON!** Pályákról viszont gyűjthetsz információkat, de ennek is csak akkor lesz igazi haszna, azt felkészülten és irányítottan teszed. Használd ehhez például a „Pályaismereti gyűjtőlapot”.

Itt megtalálod:

<http://palyaorientacio.szfszc.hu/diakoknak/>

Ha nem alkotsz teljes, rendszerezett pályaképet, akkor egy részleges benyomás áldozata lehetsz. Akik így hívnak egy pályára, mint a kép figurái, ők vajon mindent elmondanak-e róla?

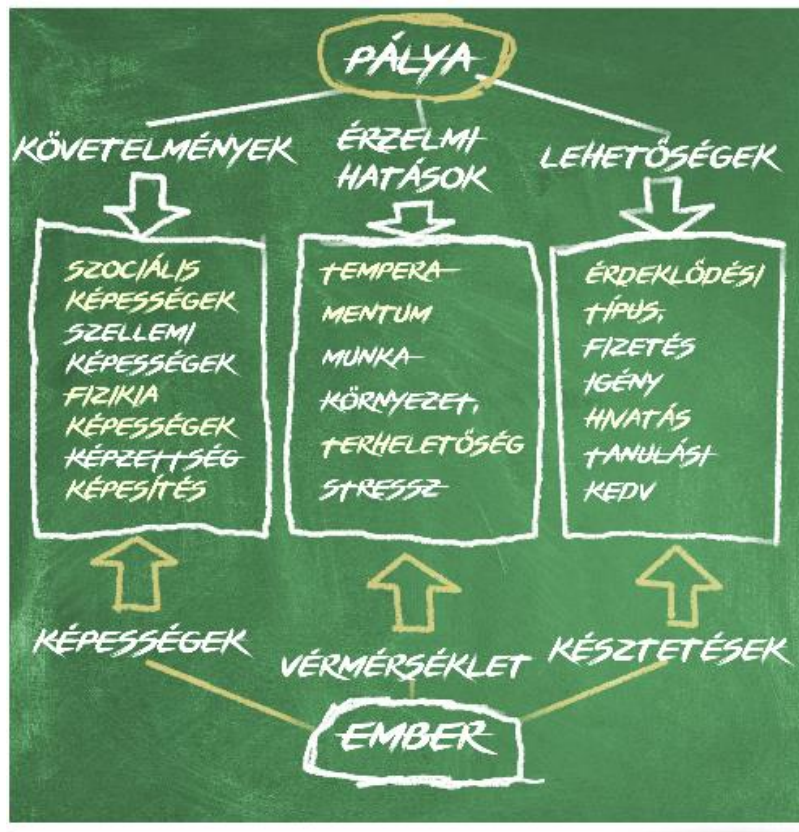
10. A legfontosabb a sikerez: Az ember és a pálya kapcsolatának megismerése

Utazás közben megálltunk egy plakátpárnánál, amiből most csak egyiket mutatjuk. A másikon a felhívás volt egy előadásra, ami ember és a pálya kapcsolatáról szólt felnőtteknek. Például tanároknak, akik erről osztályfőnöki órán megbeszélhetik veletek ezt. Mit is?

Azt, hogy minden pálya követelményeket támaszt a gyakorlójával szemben, közben érzelmi hatásokat „zúdít” rá, de lehetőségeket is kínál a boldoguláshoz.

Mi emberek pedig a követelményekre a képességeinkkel válaszolunk, a lehetőségeket pedig igyekszünk kihasználni a felkészültségünk szerint. Képességeinket fejleszthetjük, a felkészültségünket fokozhatjuk, például tanulással. De tudnunk kell már most, hogy a legfontosabb képességünk nem a szakmai ismeretek birtoklása, hanem az emberi teljestőképességünk. És akkor még marad a foglalkozáshoz kapcsolódó érzelmi reakciók világa. Erről most elég annyit tudni, hogy nagyon fontos, de részletesen foglalkozni ezzel csak szakképzett tanácsadóval végzett egyéni tanácsadás során kell és csak ott szabad.

A plakátot azonban őrizzük meg emlékezetünkben!

11. Közös programok az utazáson.

A vonatunk közeledik a végállomáshoz, előtte azonban hosszabban várakozik még egy városban. Ott kiszállunk, mert egy nagy pályaaorientációs rendezvényhét egyik napja van. Mégpedig a szakmákat bemutató nap. Csoportokat alakítunk, amikbe lehet jelentkezni, és minden csoportot felkészítünk arra, hogy a pályákat bemutató helyeken hogyan lehet hasznosan részt venni. Megbeszéljük mekkora csoportokat érdemes szervezni, és milyen szempontok alapján. Felhívjuk a figyelmet arra is, hogyan nem

szabad, vagy hogyan felesleges az időt ott tölteni. Megbeszéljük, hogyan kell kérdezni, és azt is, mit kell kritikával fogadni. Nem biztos, hogy az van a raktárban is, amit a kirakatba tesznek.

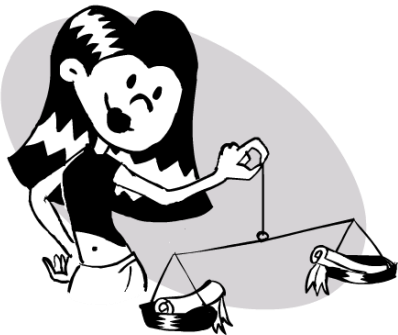

12. Mi sikeres életút az igazi pályasiker titka?

Az igazi pályasiker az, ha a képességeidnek és a szerzett tudásodnak megfelelő munkában tudsz helytállni. Lehet szerencsével és erőfeszítéssel képességeidnél magasabb képesítést szerezni, de a sikert és a jó munkahelyi közérzetet nem adják a bizonyítvánnyal együtt. Fontos még tudni, hogy a magasabb képesítés megszerzése több lépésben is történhet, így az már biztosabb alapokra és munkasikerekre is építhető. Előbb Mátra, utána a Tátra. Nézd meg jól az első utazáshoz csatolt térképünket az iskolarendszerről. A nagy utazás előtt és a jó megérkezés érdekében sok mindent kell mérlegelni. Nektek és a szüleiteknek is. Nem a bizonyítványokat és az iskolákat, hanem az érdekeidet és lehetőségeidet. Erre mintát találtok itt:

<http://palyaorientacio.szfszc.hu/wp-content/uploads/2020/12/Tegy%C3%BCK-m%C3%A9rlegre.pdf>

Nem kell minden csábításnak engedni!

13. Prospektusok a következő nagy utazásokhoz

Az utazásokról többnyire számos ismertető kiadványt viszünk haza. Most a sok közül kettőt érdemes megtartani.

Az egyik ez a tájékoztató füzet az alapszakmákról. Hasznos, ha papíron is kéznél van, de innen bármikor le is töltheted:

https://ikk.hu/files/alapszakmak_a4.pdf

Ebben az egyetemi képzések nem szerepelnek, de az még egy távolabbi utazási célunk.

A másik egy vers, ami összefoglalja a most végéhez közeledő nagy utazásunk minden pályaválasztásról szerzett ismeretét. A vers előnye, hogy rövid és ez a tulajdonsága nem csökkenti az igazságtartalmát. Ennek a versnek különös előnye, hogy nem hivatásos költő, hanem pályaeorientáció szakos tanár írta. Nem költői képekben gazdag, hanem számotokra fontos gondolatokban. Olvassátok el többször, hiszen ezért visszük haza az útiprospektusokat.

Siker, élmény, öröm? Akarod, barátom?
Nem adják ingyen, sem ezer karáton.
A pályád benned van, nem vetített álom!
Mit ígérnek, később elszedik a vámon.

Csakis önmagadból épül jövő, siker.
Van látomás, álom, van ábránd, délibáb,
az nem csalódik, ki magába nézni mer.
Kit káprázat vakít, az mindent elhibáz.

Nem titok, de neked eddig el nem mondták:
Számodra csak benned épül meg a pálya,
ami tiéd, és nem hamis fénnel ront rád,
ami nem lesz neked mindörökre gálya.

Tudd, vannak, akiket csak megtűr a pálya.
Mások öröm nélkül küzdenek meg vele.
Sikerük sincs, messze van életük álma.
Peregnek napjaik, sok kudarccal tele.

Ismerd meg önmagad! Mert megtanulható
bármilyen, de te azonos nem leszel vele.
Tudástól sikerre nem nyílik meg ajtó,
nem ringathat bármit a lelked tengere.

Tudd hát: próbálgatni az élet túl rövid.
Aki csábít, ígér, lehet, hogy Lucifer.
Alaptalan pálya hamar ketté törik.
Iskola, diploma, még nem biztos siker.

Pontok, számok jegyek, fizetésígéret?
Körül vesz a reklám, ellep divatörvény.
A tőled idegen, megemészt, eléget,
mi pályád jelöli: természeti törvény.

Már régen bevették a delphoi kőbe:
Ismerd meg önmagad! Aki vallja barát.
Ki csak sikert kínál, annak lelke pőre.
Kerüld messziről a mézbe mártott szavát

(Fűrész István: Döntés előtt)

14. A tanácsadásokról. Mit kaphatsz a számítógéppel támogatott egyéni tanácsadáson?

A válasz részeit, hogy áttekinthetőbb legyen csak felsoroljuk.

- A jó tanácsadás folyamat, tehát több részből áll.
- Mi komplex tanácsadó rendszerrel dolgozunk, tehát minden szükséges összehasonlítást elvégzünk.
- Nem mérünk, nem vizsgálunk. Összehasonlító módszerekkel dolgozunk.
- Először is kerüld a csoportos tanácsadást. Az nem Rólad, nem Neked szól.
- Többféle egyéni tanácsadás van. A tartalma életkor szerint változik.
- Van hiánypótló egyalkalmas tanácsadás is. Ennek hossza tőled függ. Minimális ideje 90 perc.

- A tanácsadáson tanulmányi eredményt nem vizsgálunk. A személyiség az alap.
- 7-8. évfolyamon csak képzési ágazatot ajánlunk, szakmát nem. Azt 9-ik vagy 10-ik után kell és lehet választani. (Ágazat például a kereskedelem, az ipar, a tudomány. 24 ágazat van!)
- A Szakképzési Centrum magának akar megnyerni! Iskoláinknak nem az fontos, sokan jönnek ide, hanem az, hogy olyanok, akiknek valóban az a személyes érdeke, hogy itt tanuljanak.
- Gimnazistáknak alapképzési szakot ajánlunk, vagy osztatlan képzési irányt.
- Egyetemisták szakválasztását vagy irányváltását is tudjuk segíteni.
- Szülő a bevezető megbeszélésen és értékelő megbeszélésen lehet jelen, a folyamat közben a tanuló egyedül dolgozik a programmal, a tanácsadó értelmezési és technikai segítséget ad.

A TANÁCSADÁS INGYENES!

Ha igénybe vennél pályaaorientációs tanácsadást akkor ide írhatod:

<http://palyaorientacio.szfszc.hu/kapcsolat/>

Hova kell utaznod érte? Könnyen lehet, hogy sehova! Ha a saját iskolában nincs ilyen tanár, vagy szívesebben fordulnál olyanhoz, aki nem ismer, akkor írja a fenti címre. Vagy telefonálj, a jelzett helyen van telefonszám is. A Szakképzési Centrum magának akar megnyerni! Ha a tanácsadó művészt, orvosjelöltet vagy bármi mást lát benned azt fogja ajánlani. Az ajánlatot egyébként is a program a veled a folytatott párbeszéd alapján adja. A tanácsadó csak segít értelmezni

A szoftverkészítők csak olyan tanároknak adnak lehetőséget a programjaik használatára, akiket maguk készítettek fel a szakszerű használatra. A tanácsadást segítő program nem játék. A tanácsadás különös pedagógiai szakma. Amit a neten találsz arról itt nem beszélünk, de nem ajánljuk. Lehet a neten úszni tanulni is, de a víz hullámszik!